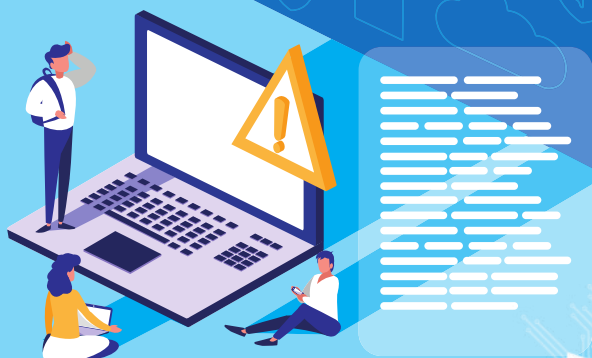


# CYBER SECURITY



# CYBER SECURITY



# CYBER SECURITY



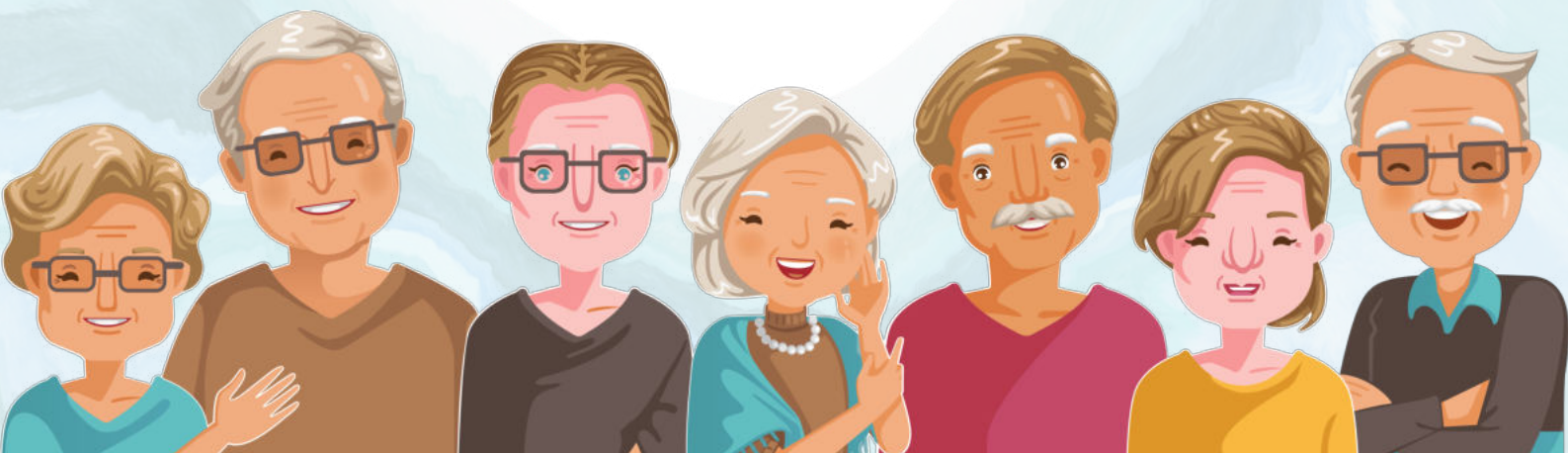
# CYBER SECURITY



SENJORAI  
SENJORAMS

# PAPILDOMA MEDŽIAGA

Pratimai ir pavyzdžiai kursams „Saugūs internete“



# 1 SKYRIUS

## PASKAITA „KODĖL VYKSTA KIBERNETINIAI NUSIKALTIMAI“

### 1 PRATIMAS

#### **DISKUSIJA. Aptarkite:**

Kiekvienam kursų dalyviui įteikite šio pokalbio kopiją. Pokalbį galima garsiai perskaityti arba suvaidinti rolėmis. Po to aptarkite, kodėl Džesika Smit (Jessica Smith) sutiko pateikti kredito kortelės duomenis, kaip ji buvo apgauta.

Jei reikia, priminkite kursų dalyviams paskaitos „Šeši įtakos darymo principus“ medžiagą. Tegul dalyviai užrašo, kokios kilo mintys, kas juos trikdė, ką jie būtų darę kitaip. Paklauskite, kodėl gaila žmogaus, atsidūrusio sudėtingoje situacijoje, kodėl yra sunku atsisakyti padėti.

#### **Interviu scenarijus:**

**Vagišė:** Esu Monica Johnson, atstovauju organizacijai HelpForUkrain.com, tikriausiai girdėjote apie mus iš TV (nurodykite bet kurią didelę ir įtakingą televizijos stotį, laikraštį ar radiją). Pastaruoju metu mes nupirkome daugiau nei milijoną medicininių ir asmeninių apsaugos priemonių civiliams Ukrainoje, kartu su rėmėjais išgelbėjome daugiau nei 250 000 žmonių. Norėčiau jūsų paklausti, kaip vertinate tokią veiklą, gelbstint nekaltų žmonių gyvybes?

**Jessica Smith:** Sveiki, um taip, girdėjau apie tai, puiku, kad gelbėjate gyvybes, girdėjau, kad tie vargšai vaikai ten siaubingai kenčia.

**Vagišė:** Džiaugiuosi, kad pažįstate mūsų organizaciją ir jaučiate tokį patį norą padėti kitiems žmonėms. Kaip matote, mes renkame pinigus tik gyvybėms gelbėti, medicininei įrangai, ypač vaikams, kurie, kaip minėjote, kenčia labiausiai. Mus džiugina tai, kad yra daug geros valios žmonių, norinčių padėti. Kas nenorėtų padėti nekaltiems vaikams?

**Jessica Smith:** Tai siaubinga. Negaliu įsivaizduoti, ką jie jaučia.

**Vagišė:** Jie yra pasimetę, sumišę, išsigandę, kartais sužeisti, išvežti iš namų, atskirti nuo tėvų. Norime sukurti jiems saugią vietą, suteikti psichologinę pagalbą, kad jie galėtų įveikti karo baisumus. Kadangi minėjote, kad palaikote tokią akciją, manau, kad norėtumėte paremti tuos vaikus. Niekas nenorėtų, kad jie dar labiau kentėtų ar net būtų nužudyti.

**Jessica Smith:** Ummm taip, žinoma, aš išties palaikau, aš tikrai norėčiau padėti, bet yra tiek daug sukčių. Nežinau, kaip padėti. Atnešiu į mūsų bažnyčią antklodžių ir žaislų.

**Vagišė:** Jūs turite teisę abejoti, bet, kaip minėjote, girdėjote apie paskutinį mūsų medicininės įrangos pristatymą Ukrainai, nuotraukos iš Donbaso pasienio posto buvo rodomos visoje Europoje. Tai reali pagalba. Galite mus paremti, skirdami 10 eurų, dabar renkame pinigus Chersono ligoninei.

**Jessica Smith:** Gerai, bet aš nežinau, kaip tai padaryti.

**Vagišė:** Tai ne problema, aš padėsiu jums atlikti visą procesą, tai paprasta ir užtruks tik 2 minutes. Prašom paimti savo kredito kortelę ir pasakyti jos numerį...

# 1 SKYRIUS

## PASKAITA „KODĖL VYKSTA KIBERNETINIAI NUSIKALTIMAI“

### 2 PRATIMAS

#### **DISKUSIJA. Aptarkite:**

Dalyviams išdalykite šio pokalbio kopiją. Jį galima garsiai perskaityti arba suvaidinti rolėmis.

Pokalbis turėtų būti perskaitytas/suvaidintas bent du kartus.

Pirmajame pokalbio skaityme turėtų būti tik vagies ir kliento žodžiai, antrasis pokalbio skaitymas turėtų būti atliktas su skliausteliuose kursyvu parašytais komentarais.

1. Perskaičius pokalbį aptarkite, kodėl klientas sutiko perduoti savo kortelės duomenis, kokius metodus naudojo vagis.

2. Jei reikia, priminkite kursų dalyviams paskaitos „Šeši įtakos darymo principai“ medžiagą. Užrašykite klausytojų mintis, pastabas, kas juos trikdė, ką jie būtų darę kitaip.

#### **Interviu scenarijus:**

**Sukčius:** Esu Petras Petraitis, Swedbank darbuotojas. Ar aš kalbu su sąskaitos turėtoju?

*(Asmuo prisistato vardu ir pavarde sudarydamas mums įspūdį, kad, jei jis būtų nedoras žmogus, nesuteiktų mums savo duomenų prieš klausdamas mūsų vardo ir pavardės. Jei asmuo tik apsimestų banko, kuriame turime sąskaitą, darbuotoju nepateiktų mums savo duomenų. Mus klaidina tai, kad banko konsultantai kartkartėmis paskambina savo klientams. Yra daugybė būdų, kaip iš mobiliojo ryšio operatorių galima išgauti banko klientų duomenis. Skambintojai gali net kreiptis į mus vardu).*

**Klientas:** Labas rytas, taip.

**Sukčius:** Skambinu dėl labai skubaus reikalo. Sistema jūsų sąskaitoje užfiksavo įtartina operaciją, ėmėmės priemonių jūsų lėšoms apsaugoti. Laikinais užblokavome jūsų sąskaitą, kad vagys nepavogtų jūsų santaupų.

**Klientas:** Taip...

*(Numerį, iš kurio skambinama lengva suklastoti. Asmuo kalba lėtai ir ryžtingai, vartoja banko darbuotojui tinkančią kalbą. Neturime įtarimų, kad iš tikrųjų bandoma apgauti. Po pirmųjų kelių sekundžių išgirdę, kad kažkas norėjo pavogti mūsų pinigus, jaučiame įtampą, išsigąstame, bet po kurio laiko pajuntame palengvėjimą, nes asmuo kitame telefono gale padarė tai, ką galėjo. Jaučiamės apsaugoti, pasitikime tuo žmogumi. Jei jis norėtų mums pakenkti, nebūtų mums padėjęs tokiu svarbiu klausimu).*

**Klientas:** Oi, tai siaubinga, kaip taip gali būti, kaip tai atsitiko?

**Sukčius:** Mes pastebėjome bandymą atlikti pervedimą iš jūsų sąskaitos į kitą sąskaitą. Mūsų sistema atpažino įtartina operaciją. Turime apsaugoti jūsų sąskaitą, kad tai nepasikartotų ateityje.

*(Banko sistemos gebėjimas blokuoti sandorius suteikia palengvėjimo jausmą, kad dėl operatyvių banko veiksmų nepraradome savo pinigų. Mes jaučiamės įpareigoti tęsti pokalbį ir suteikti visą reikalingą informaciją. Nepažįstamasis nenori iš mūsų jokių pinigų, o siekia tik padėti ir siūlo pagalbą labai sudėtingoje situacijoje).*

**Klientas:** Kaip tai galėjo nutikti, nesuprantu, ar mano pinigai saugūs?

**Sukčius:** - Sukčiai galėjo jūsų kompiuteryje įdiegti kenkėjišką programinę įrangą, kuri leido jiems prisijungti prie jūsų paskyros. Svarbiausia veikti greitai. Kol vagys turi prieigą prie jūsų sąskaitos, jūsų lėšoms vis dar gresia pavojus. Reikia pakeisti jūsų prisijungimo duomenis, tuomet vagys nebegalės lengvai pavogti jūsų santaupų.

# 1 SKYRIUS

## PASKAITA „KODĖL VYKSTA KIBERNETINIAI NUSIKALTIMAI“

### 2 PRATIMAS

*(Asmuo paaiškina situaciją, nori įgyti mūsų pasitikėjimą, bando išgąsdinti. Neturime gaišti laiko skambindami savo šeimai, anūkams, kurie moka naudotis kompiuteriu, ragina skubėti. Jei nesiimsime veiksmų dabar, galime prarasti pinigus, bankas jau tiek daug padarė, kad mums padėtų. Asmuo kelis kartus pakartoja: žodžius gresia pavojus, vogti).*

**Klientas:** Žinoma, darysiu viską, kad apsaugočiau savo santaupas, bet nežinau ką, niekada nesinaudojau internetiniais mokėjimais, nesuprantu, kaip jie pavogė mano duomenis.

**Sukčius:** Aš esu čia tam, kad saugiai jus instruktuočiau visos procedūros metu, padėsiu jums kiekviename etape, tačiau turime veikti ryžtingai. Bet kurią akimirką vagys gali vėl bandyti įsilaužti į jūsų paskyrą.

**Klientas:** Gerai, gerai, galiu paskambinti savo anūkiui, jis išmano, kaip elgtis su šiais kompiuteriais, jis padės.

**Sukčius:** Žinoma, bet, deja, mes turime labai mažai laiko veikti, vagys bet kada gali bandyti vėl pavogti jūsų pinigus. Jei abejojate dėl mūsų skambučio autentiškumo, galite paskambinti į banko pagalbos liniją savo telefone matomu numeriu. Tik nepamirškite, kad jei nepakeisime prisijungimo duomenų per artimiausias 5 minutes, galime nespėti dar kartą užblokuoti nesaugios operacijos sandorį.

*(Tikriausiai asmuo ai suteikia mums galimybę patikrinti, kas jis yra, jis nebijo būti demaskuotas, vadinasi jis yra tikras banko darbuotojas. Taip pat įvedamas skubos elementas verčiantis mus veikti).*

**Klientas:** Negaliu prarasti savo santaupų, ką man daryti?

**Sukčius:** Jei greitai prisijungsime ir pakeisime prisijungimą prie jūsų duomenų, jūsų santaupos bus saugios. Pasiruoškite savo banko kortelę ir asmens tapatybės dokumentą. Mums reikia patikrinti jūsų tapatybę. Tai standartinė procedūra, kurią turime atlikti, kad apsaugotume jūsų sąskaitą.

*(Asmuo mus patikina apie gerus ketinimus, nurodo banko procedūras, viskas atrodo labai profesionaliai, lyg kalbėtume su tikru banko atstovu. Ramus ir užtikrintas balso tonas verčia mus nevalingai vykdyti nurodymus).*

**Klientas:** Aš jau turiu kortelę ir tapatybės kortelę, ką dabar?

**Sukčius:** Pateikite....

*(DĖMESIO: banko darbuotojas, dujų įmonės darbuotojas, policijos pareigūnas ar tarnautojas niekada neprašys telefonu jūsų banko kortelės ar asmens tapatybės kortelės duomenų).*

**Klientas:** Nežinau, per televiziją buvo daug kalbama apie tai, kad duomenų telefonu negalima teikti, kad tai yra pavojinga. O ką jūs manote apie tai?

**Sukčius:** Kaip jau sakiau anksčiau turime labai mažai laiko, mums pavyko užblokuoti pervedimą vieną kartą, bet gali nepavykti to padaryti dar kartą. Prašome tik būtinų duomenų. Jei nepasitikite banko darbuotoju, galiu jums duoti vidinį darbuotojo identifikavimo numerį, kuriuo galite lengvai patikrinti autentiškumą. Prašome užsirašyti 236-66-01.

*(Asmuo daro mums paslaugą suteikdamas mums vidinius duomenis, kurių, kaip jis sako, neturėtų teikti tik tam, kad jaustumėmės saugesni, labiau apsaugoti ir mes jaučiamės įpareigoti atsilyginti). (Vėl girdime, kiek mažai turime laiko).*

# 1 SKYRIUS

## PASKAITA „KODĖL VYKSTA KIBERNETINIAI NUSIKALTIMAI“

### 2 PRATIMAS

**Klientas:** Ne, žinoma, kad ne, aš jau diktuoju ....

**Sukčius:** Aš jums padėsiu! Ačiū, procedūra pavyko, jūsų sąskaita apsaugota. Apie įvykį taip pat pranešime policijai, ji su jumis taip pat tuoj susisieks ir pateiks išsamesnę informaciją. Prašome laukti, kol su jumis bus susisieks.

*(Asmuo patikina, kad neskambintume policijai ir nepraneštume apie tai).*

## Nuo ko priklauso Jūsų atsparumas?

### Elgesys



- Tikrinkite šaltinius/asmenis/įstaigas, ypač socialiniuose tinkluose
- Nepasiduokite emocijoms ir visada klauskite antros nuomonės, ar tai būtų oficialūs įstaigos atstovai ar jums artimi žmonės
- Nepasiduokite spaudimui – kiekviena minutė veikia jūsų naudai
- Išlaikykite kritinį mąstymą

### Priemonės



- Saugūs nesikartojantys slaptažodžiai/slaptažodžių valdikliai
- Pranešimai apie vykdomus mokėjimus
- Atnaujinta programinė įranga
- Veikianti antivirusinė programa



## 2 SKYRIUS SUKČIAVIMO BŪDAI UŽDUOTYS IR PAVYZDŽIAI

### 1 PRATIMAS

DISKUSIJA. Aptarkite:

1. Ar kas nors iš jūsų arba jūsų draugų ir (arba) giminaičių yra susidūrę su duomenų vagystėmis arba bandymais apgauti?
2. Kokiems tikslams sukčiai gali panaudoti jūsų asmens duomenis? Ar jie gali juos panaudoti „pinigų plovimui“, mokesčių vengimui, greitųjų paskolų paėmimui aukos vardu?

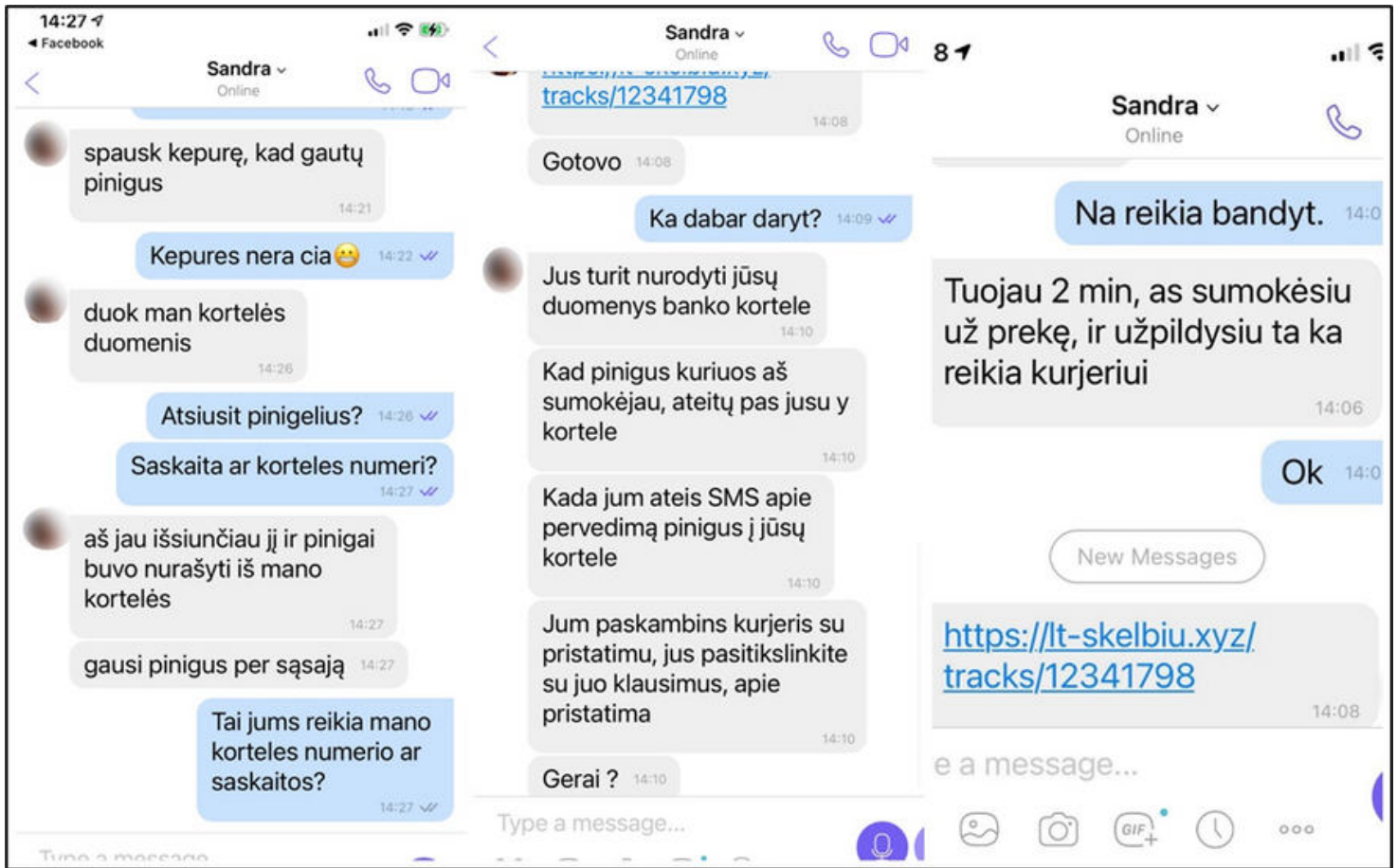
### 2 PRATIMAS

SAVARANKIŠKAS DARBAS. Parodykite kursų dalyviams 2 kortelę ir paklauskite.

1. Ar matote ką nors įtartino (keista nuoroda, aprašymas, nėra papildomų klausimų iš pirkėjo, rašybos klaidos, keista sakinio struktūra ir kt. ...)?
2. Ką turėtumėte padaryti, kad išvengtumėte sukčiavimo (nespauskite ant nuorodos, paprašykite atsiųsti sąskaitą faktūrą ir kt. ...)?



## 2 SKYRIUS SUKČIAVIMO BŪDAI UŽDUOTYS IR PAVYZDŽIAI



### DUOMENŲ IŠGAVIMAS SMS ŽINUTE (SMSISHINGAS)

Luminor

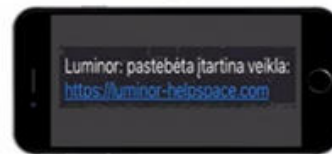
Kėsinimasis užvaldyti duomenis siunčiant žinutę telefonu. Sukčiaujant trumposiomis žinutėmis, kaip viena iš duomenų vagystės rūšių, siekiama apgauti aukas ir priversti jas perduoti sukčiui slapto pobūdžio informaciją.



- Slaptažodžiai
- Asmeninė informacija
- Prisijungimai prie elektroninės bankininkystės
- Mokėjimo kortelės duomenys

### DUOMENŲ IŠGAVIMAS SMS ŽINUTE (SMSISHINGAS)

Luminor



Suklastotose SMS žinutėse dažniausiai pranešama apie neva nutikusią **problemą** – užblokuotą paskyrą ar sąskaitą, neteisingai atliktą mokėjimo pavedimą, identifikuotą saugumo spragą – ir ragina kuo greičiau imtis veiksmų.

Tokio pobūdžio pranešimų bankas nesileidžia, todėl visuomet kviečiame klientus neprarasti budrumo, net jeigu būtų nurodoma, kad žinutės siuntėjas yra bankas. Jeigu jums kilo įtarimas dėl gautos informacijos, geriau pirmiausiai susisiekite su banku oficialioje svetainėje nurodytu telefono numeriu.

### Šaltiniai:

- <https://www.lrytas.lt/it/ismanyak/2019/11/28/news/juodasis-penktadienis-internete-stai-kaip-sukciai-bando-apgauti-pirkejus-12728407>
- <https://kauno.diena.lt/naujienos/kaunas/nusikaltimai-ir-nelaimes/sukciai-nusitaikė-i-pardavejus-ismilioja-saskaitu-duomenis-ir-atisiuncia-kurjeri-paimti-daiktu-1007517>
- <https://www.youtube.com/watch?v=ZDvXxORX4w8>

# 2 SKYRIUS SUKČIAVIMO BŪDAI UŽDUOTYS IR PAVYZDŽIAI

## 3 pratimas

**SAVARANKIŠKAS DARBAS.** Išdalykite 3 kortelės kopiją ir paprašykite kursų dalyvių, kad jie išsakytų savo nuomonę apie populiarios internetinės parduotuvės naujieną.

1. Ar kursų dalyviai mato kokių nors elementų, rodančių apgaulę?
2. Ar svetainėje yra kas nors, kas jiems kelia nerimą?

The screenshot shows a website interface with a grid of products. Each product card includes a 'New' and 'Sale' tag, a product image, a title, and a price reduction. The products are:

- Kitchen faucet - single-lever single-hole chrome high-arch center set (€135.91 to €27.43)
- Kitchen faucet - contemporary art deco retro modern nickel brushed (€91.44 to €19.23)
- Sink faucet - wide spread chrome wide spread two-hole (€78.64 to €18.37)
- Sink faucet - wide spread nickel brushed three-hole (€153.16 to €35.84)
- LHW Shower Set chrome, European Retro, Lift, warm and cold shower set (€151.47 to €33.19)
- Kitchen faucet - single-lever single-hole contemporary contemporary (€143.45 to €35.01)
- Bathtub - adult thickened plastic (€03.99 to €18.91)
- LHW Shower Set chrome, stainless steel bath, 3-way, multifunctional, siphon (€103.46 to €21.39)
- Contemporary wall-mounted ceramic valve single-lever (€91.44 to €19.91)
- LHW Shower Set chrome, hot, cold, copper, Groe Shower Set, One-Button Triple (€154.63 to €33.18)
- Antique brass bathtub (€118.10 to €26.11)
- Kitchen faucet - single-lever single-hole lacquered surface stand (€169.05 to €38.44)

On the left side, there are additional product listings for '9. ETERNAL QUALITY Badezimmer...', '10. Franke Calypso COG 651-E Beige...', and 'Kunstglas Waschbecken...'. A 'Louis Vuitton Bags Store' banner is overlaid on the bottom left, advertising a 70% off discount.

### Šaltiniai:

<https://www.lrytas.lt/it/ismanyak/2019/11/28/news/juodasis-penktadienis-internete-stai-kaip-sukciai-bando-apgauti-pirkejus-12728407>  
<https://kauno.diena.lt/naujienos/kaunas/nusikaltimai-ir-nelaimes/sukciai-nusitaikie-i-pardavejus-isvilioja-saskaitu-duomenis-ir-atsiuncia-kurjeri-paimti-daiktu-1007517>  
<https://www.youtube.com/watch?v=ZDvXxORX4w8>









## 2 SKYRIUS SUKČIAVIMO BŪDAI UŽDUOTYS IR PAVYZDŽIAI

### 4 pratimas

**DARBAS GRUPĖSE.** Suskirstykite dalyvius į mažesnes grupes. Išdalykite joms 4 pratimo kopijas. Paprašykite kiekvienos grupės keliais sakiniais parengti trumpą vadovą, kaip netapti apgaulingos labdaros sukčiavimo internetu auka. Visus langelius užpildyti nebūtina. Užrašykite grupės narių patarimus. Piktogramos nėra užuomina, tai tik papildomi paveikslėliai.

Galimi atsakymai. Patikrinkite atitinkamą labdaros organizaciją: *kokią veiklą ji vykdo, ar ji aktyviai dalyvauja socialinėje žiniasklaidoje, ar galima nustatyti labdaros prašytojo tapatybę. Paprašykite nurodyti visą organizacijos pavadinimą. Nemokėkite dovanų kortelėmis, banko pavedimais; neskubėkite aukoti.*

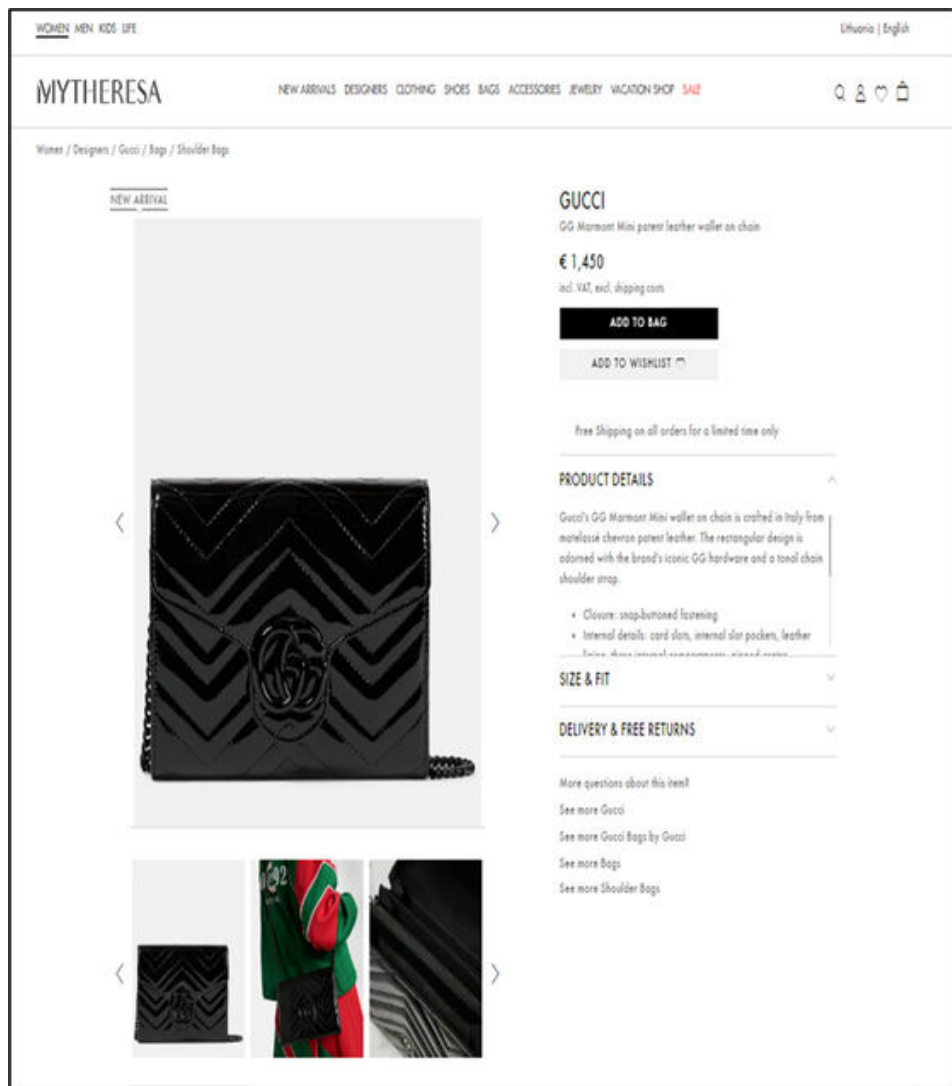
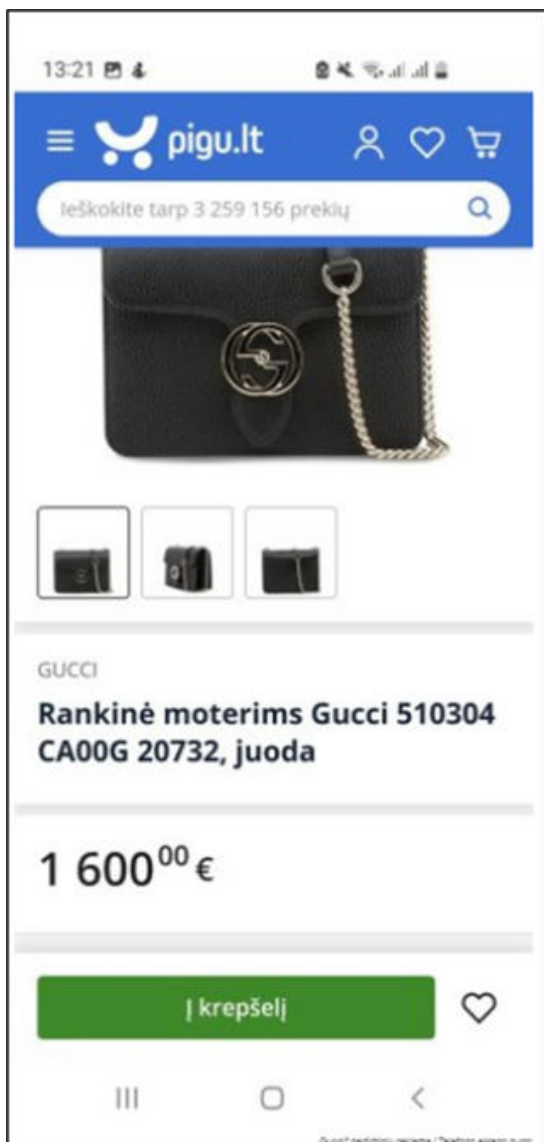
### KAIP IŠVENGTI INTERNETINIŲ APGAULINGOS LABDAROS NUSIKALTIMŲ

	<hr/>
	<hr/>
	<hr/>
	<hr/>
	<hr/>
	<hr/>

## 2 SKYRIUS SUKČIAVIMO BŪDAI UŽDUOTYS IR PAVYZDŽIAI

### Pavyzdys Nr. 1

**DISKUSIJA.** Parodykite dalyviams dvi korteles (pavyzdys buvo sukurtas siekiant parodyti ryškų kokybės ir nedidelį produkto kainos skirtumą). Paklauskite dalyvių nuomonės, kuri prekė yra iš suklastotos internetinės parduotuvės. Paklauskite, ką jie pastebėjo, kas jiems kelia įtarimų?



### Šaltiniai:

<https://www.15min.lt/verslas/naujiena/finansai/pigu-parduotuveje-internete-gucci-klastotes-uz-tikru-rankiniu-kaina-abejones-issklaide-mados-namai-662-2018400>

<https://www.mytheresa.com/euro/en/women/gucci-gg-marmont-mini-patent-leather-wallet-on-chain-black-p00809199?rrec=true>

## 2 SKYRIUS SUKČIAVIMO BŪDAI UŽDUOTYS IR PAVYZDŽIAI

### Pavyzdys Nr. 2


**DISKUSIJA.** Parodykite dalyviams kortelę su pavyzdžiu Nr. 2. Pradėkite diskusiją, paklauskite, ar jie kada nors yra gavę tokių trumpųjų žinučių? Kas jiems kelia nerimą? Ką jie pastebėjo?



# SVARBU!


## Kaip atpažinti sukčiavimo atvejus?

- ⚠️ Prašoma įvesti banko kortelės numerį.
- ⚠️ Internetinio puslapio adrese nėra **skelbiu.lt** (būtent skelbiu taškas lt), pvz., <https://skelbiu.lt-safe.online/tracks/>.
- ⚠️ Daug gramatinių ir kalbos klaidų tiek susirašinėjant, tiek ir fiktyviame puslapyje.




19:25

Jūsų paskyra užblokuota. Jei norite atblokuoti, nedelsdami prisijunkite čia [uzblokuota-swed.com](https://uzblokuota-swed.com). Priešingu atveju sąskaita bus uždaryta.



Gautas naujas pranešimas  
<https://bit.ly/2ZOP5fQ>



Forumai      Kursai      Kontaktas

**TURIME DAUG PASIŪLYMŲ!**  
JŪSŲ PRODUKTAS (ITEM) – BUVO SĖKMINGAI ĮSIGYTAS  
Užsakymo numeris: #355386  
Mokėjimo data: 01/05/2022

- Noklikškiniet už pogas žemāk ir eikite į „Priimti lėšas“. Kai procedūra bus baigta, gausite etiketę, kurią galėsite atspausdinti ir pritvirtinti prie pakuotės.

# DĖMESIO!

Klientas sumokėjo už užsakymą ir dabar galite atsiimti pinigus! Norėdami gauti lėšų, spustelėkite toliau esantį mygtuką ir užpildykite formą.

**PRIIMTI UŽSAKYMĄ**



91% 21:

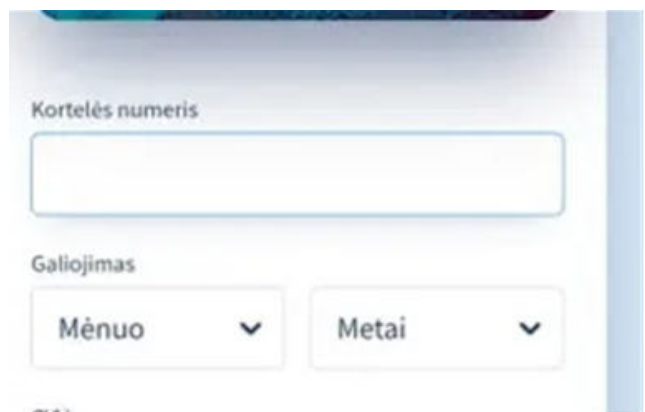
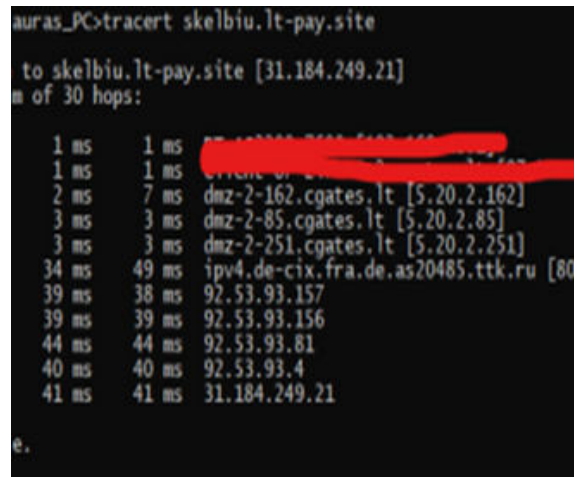
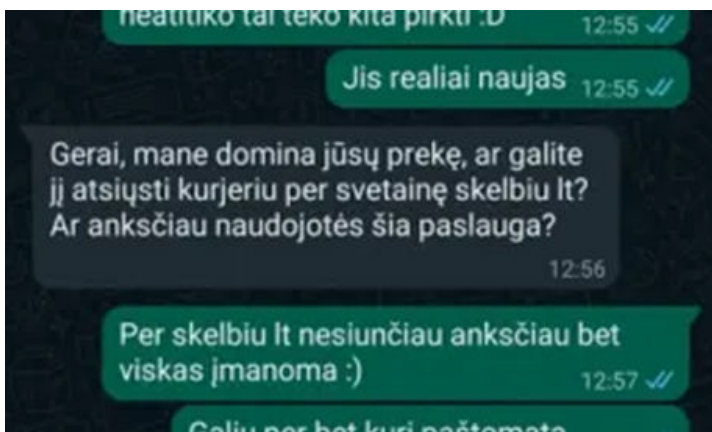
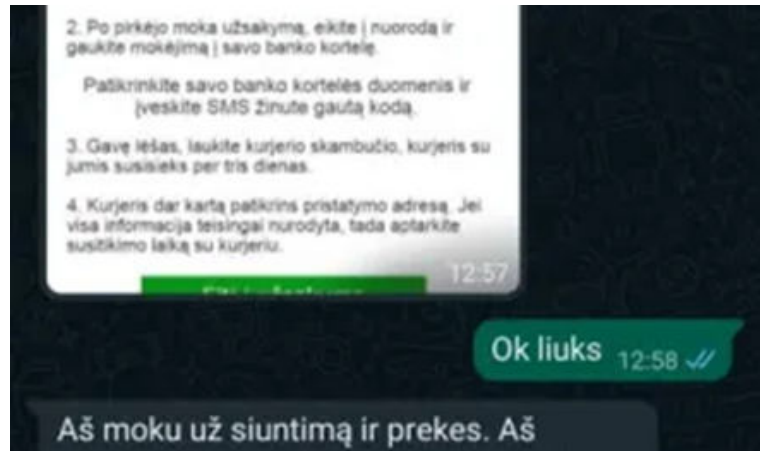
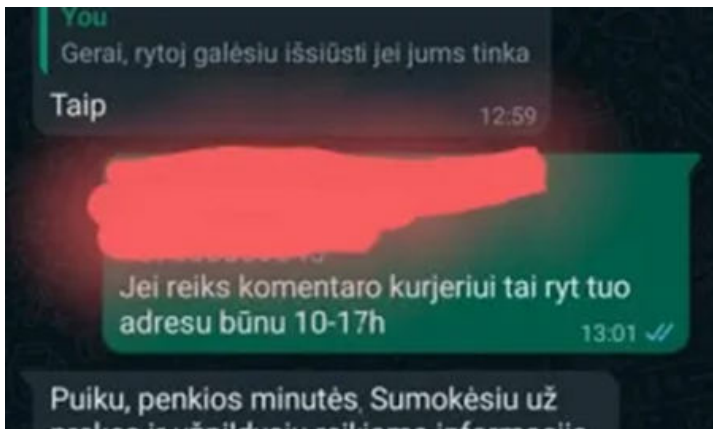
← +370 0000 0000

Tekstinė žinutė  
Šiandien, sekmadienis

Atnaujinkite savo Smart-ID profilį  
<https://bit.ly/312epmz>

Prieš 11 min.

## 2 SKYRIUS SUKČIAVIMO BŪDAI UŽDUOTYS IR PAVYZDŽIAI



### Šaltiniai:

<https://kaunas.kasvyksta.lt/2021/12/08/lietuvoje/isperja-apie-internetinius-sukcius-randa-nauju-budu-apgauti/>



# 3 SKYRIUS

## KAIP APSISAUGOTI NUO KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ PRATYBOS IR PAVYZDŽIAI

### 1 pratimas

**SAVARANKIŠKAS DARBAS.** Kai kurie slaptažodžiai yra stiprūs, kai kurie - silpni. Ar galite nuspręsti, kuris iš jų yra kuris? Užpildykite toliau pateiktą lentelę. Jei norite, palyginkite savo atsakymus su kitų kursų dalyvių atsakymais. Aptarkite skirtumus.

Nr.	Slaptažodis	Stiprus	Silpnas
1.	Krysia1234		
2.	Kry\$!A0012		
3.	F0ToL@b2!*		
4.	Wrzesień2023		
5..	Faceb2024		
6.	Kotki2!zWarszawy		
7.	Rysiek1965		
8.	Wr0C!ooV%&!12		
9.	M!s!#K2020		
10.	S!lneH@s!0		

### 2 pratimas

Pasirinkite, kurias iš šių programų/programinių įrangų neseniai atnaujinate. Jei jų nenaudojate, lentelės pabaigoje galite įtraukti kitas, kurias naudojate.

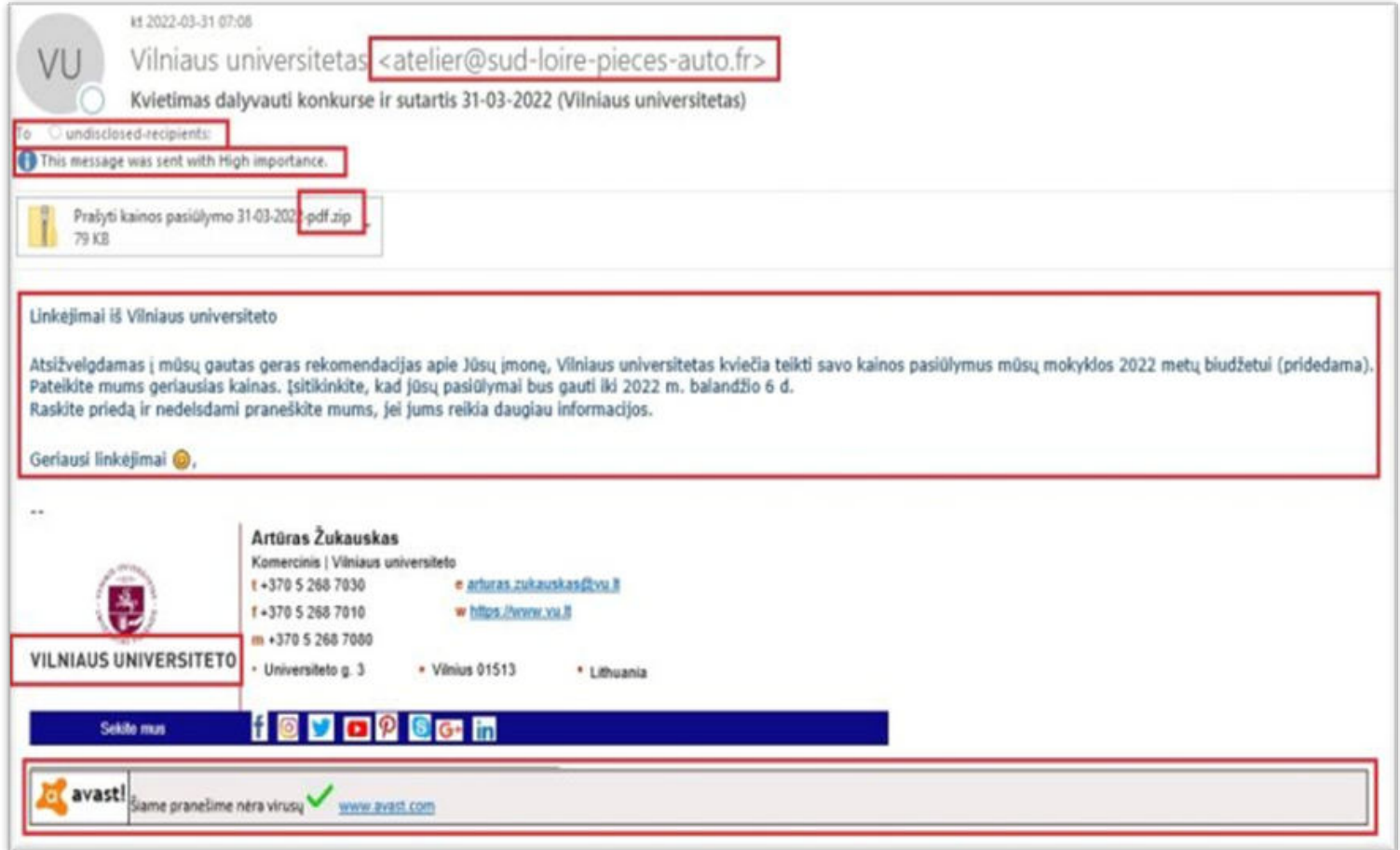
Nr.	Programa	Reguliariai ją atnaujinu Taip/ Ne	Paskutinis atnaujinimas: Paskutinė savaitė / mėnuo / metai
1.	Microsoft Word/Excel ir kt..		
2.	Microsoft Windows		
3.	Messenger Facebook		
4.	WhatsApp/ Signal		
5.	Mano banko paraiška		
6.	Antivirusinė mano kompiuteryje		
7.	Antivirusinė mano telefone		
8.			
9.			

# 3 SKYRIUS

## KAIP APSISAUGOTI NUO KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ PRATYBOS IR PAVYZDŽIAI

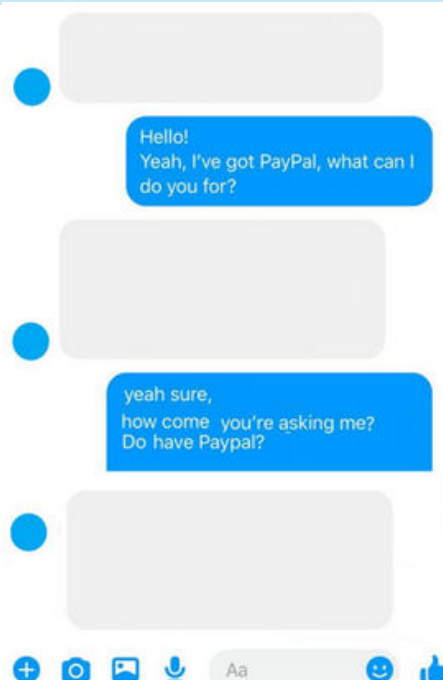
### 3 pratimas

**DARBAS SAVARANKIŠKAI/DARBAS GRUPĖJE.** Tai suklastotas el. laiškas. Kiek raudonų rėmelių pastebėjote? Kas jums atrodo keista? Kas šiame el. laiške jums kelia nerimą?



### 4 pratimas

**SAVARANKIŠKAS DARBAS.** Įsivaizduokite, kad dabar esate kibernetinis nusikaltėlis. Perėmėte Džono Smito paskyrą ir dabar siunčiate pinigų prašymą jo draugams. Užpildykite tuščius pilkus langelius savo atsakymais. Pagalvokite, ką galėtų parašyti tikrasis nusikaltėlis.



# 3 SKYRIUS

## KAIP APSISAUGOTI NUO KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ PRATYBOS IR PAVYZDŽIAI

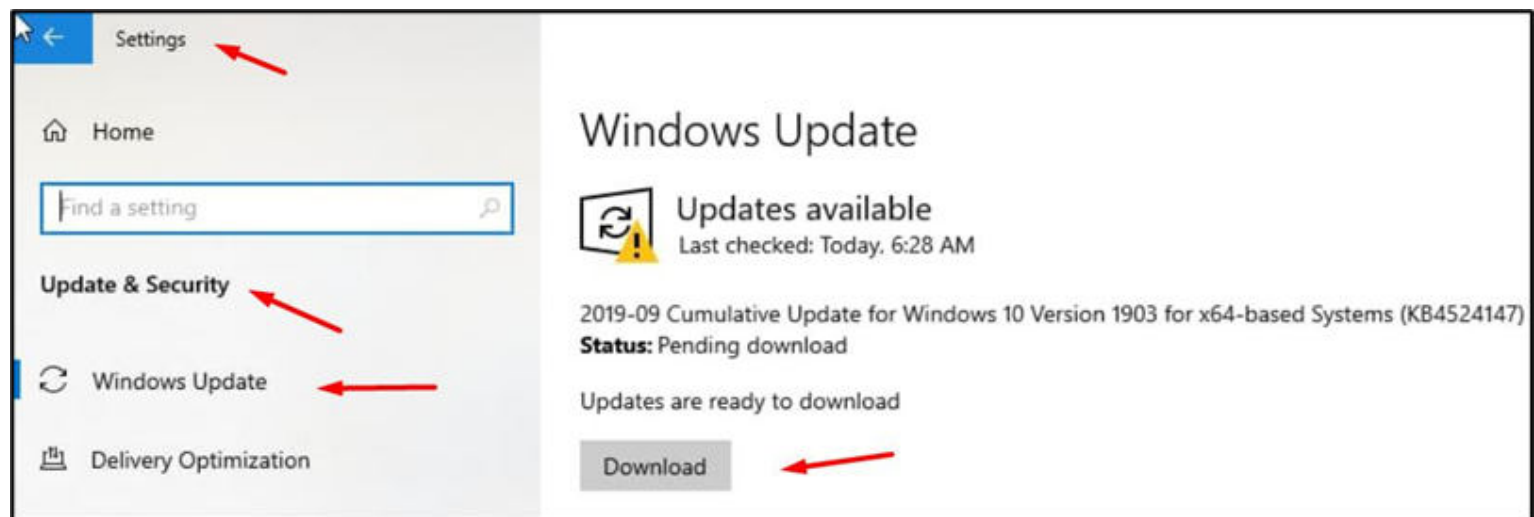
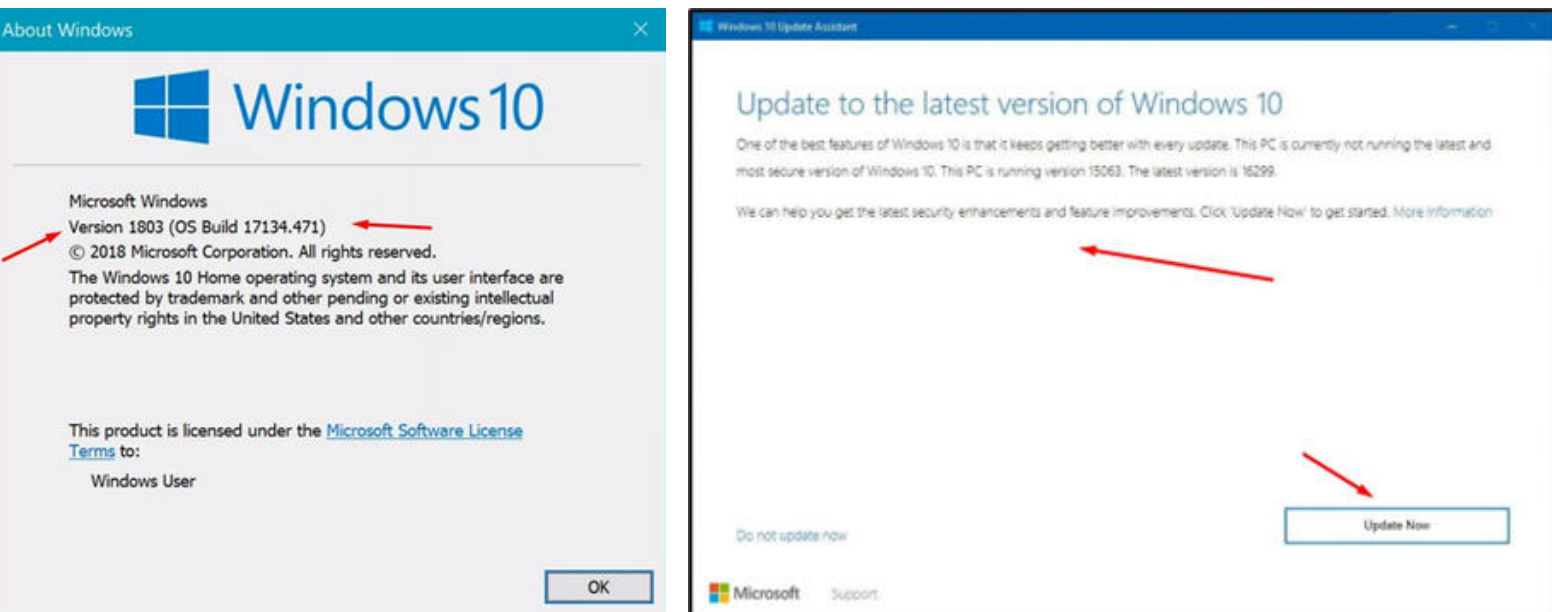
### 5 pratimas

**DISKUSIJA.** Įsivaizduokite, kad jūsų draugas tapo kibernetinio nusikaltimo auka. Jis (ji) jaučia kaltę. Ką atsakytumėte j jo/jos žodžius:

1. Aš toks kvailas!
2. Daugiau niekada neturėčiau naudotis el. paštu.
3. Internetas tiesiog ne man.
4. Ištrinsiu visas savo socialinių tinklų paskyras.
5. Žmonės policijos nuovadoje iš manęs juoksis.
6. Nenoriu apie tai pranešti, bankas/policija man nepadės.
- 7.

### Pavyzdys Nr. 1

**DISKUSIJA.** Ar prisimenate: kiek kartų ignoravote atnaujinimus? Kiek kartų manėte, kad atnaujinimai nereikalingi? Galbūt erzino pranešimai, kad per trumpą laiką reikėjo atlikti atnaujinimus kelis kartus?



### Šaltiniai:

"Windows 10" naujinimo asistentas | Kas tai | Kur atsisiųsti (911-win.com).

# 3 SKYRIUS

## KAIP APSISAUGOTI NUO KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ PRATYBOS IR PAVYZDŽIAI

### Pavyzdys Nr. 2

**DISKUSIJA.** Ar prisimenate:

1. Ar kada nors matėte tokių suklastotų interneto adresų?
2. Ar kada nors bandėte prisijungti prie suklastotų svetainių?

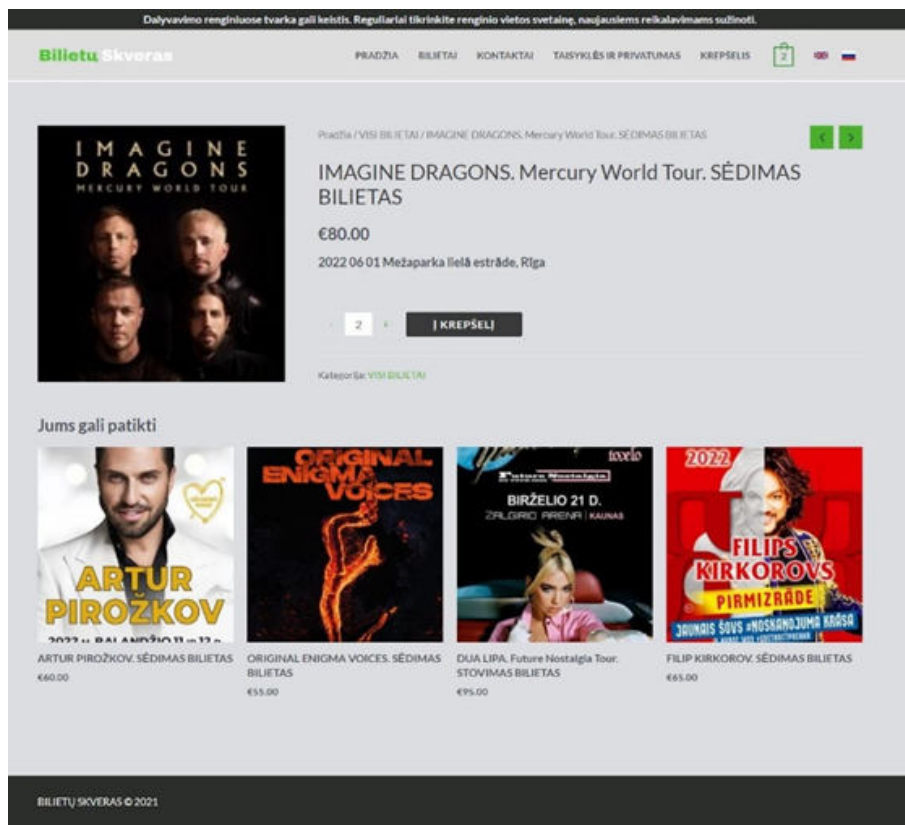


**Šaltiniai:**

<https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/registru-centras-perspeja-plinta-netikra-galimybiu-paso-interneto-svetaine-n1097759>  
<https://lkpb.policija.lrv.lt/lt/naujienos/policija-perspeja-apie-suintensyvejusius-sukciavimus-pasitelkiant-netikras-interneto-svetaines>



# 3 SKYRIUS KAIP APSISAUGOTI NUO KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ PRATYBOS IR PAVYZDŽIAI



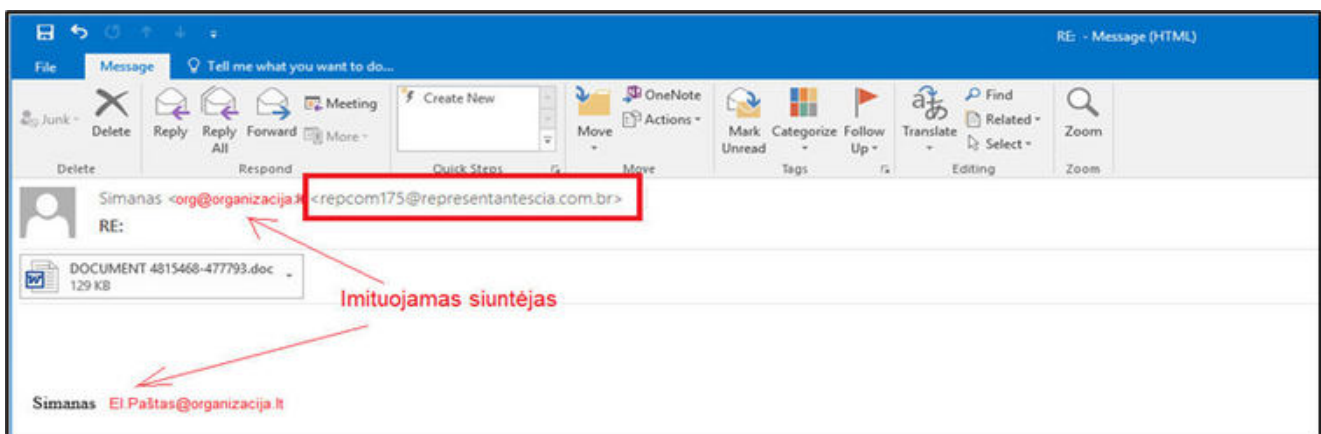
Pavyzdys Nr. 3

**DISKUSIJA.** Ar prisimenate:  
Ar matėte tokius pranešimus savo el. pašto paskyroje? Ką su jais darėte?



Pavyzdys Nr. 4

**DISKUSIJA.** Ar prisimenate:  
Gavote žinutę iš nežinomo adreso? Ką darėte?



Šaltiniai:

<https://www.delfi.lt/news/daily/crime/kriminalistai-sustabde-prekyba-tariamais-bilietais-i-pasaulinio-lygio-atlikeju-koncertus.d?id=89441021>  
<https://www.15min.lt/verslas/naujiena/mokslas-it/sparciai-plinta-laiskai-su-kenksmingu-programiniu-kodu-1290-1392834>

# 3 SKYRIUS KAIP APSISAUGOTI NUO KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ PRATYBOS IR PAVYZDŽIAI

From: Valstybinė mokesčių inspekcija <[no-replay-mokesciu-inspekcija@vrni.lt](mailto:no-replay-mokesciu-inspekcija@vrni.lt)>  
Sent: Tuesday, September 22, 2020 11:40 AM  
To:  
Subject: GPM308 - ATMESTA

@vrni.lt>

## PRANEŠIMAS APIE VALSTYBINEI MOKESČIŲ INSPEKCIJAI PATEIKTO DOKUMENTO ATMETIMĄ

Pranešame, kad Jūsų pateikta 2019-01-01 – 2019-12-31 laikotarpio GPM308 formą „Metinė pajamų deklaracija“, kuri yra *atmesta* nustačius neatitikimų su VMI turimais duomenimis.

Visa informacija apie Jūsų pateiktą dokumentą skelbiama Elektroninio deklaravimo sistemoje <https://deklaravimas.vmi.lt>

Prašome šiuo el. pašto adresu neatsakyti.

Savarankiškai aktualią informaciją VMI administruojamų mokesčių klausimais, seminarų dalijamąją medžiagą, pasiūlymus ir komentarus galite rasti adresu [www.vmi.lt](http://www.vmi.lt). Pasikonsultuoti su VMI specialistais Jus dominančiais mokesčių klausimais galite telefonu 1882 arba +370 5 260 5060. Telefonu suteikta konsultacija yra lygiavertė rašytinei, nes pokalbiai yra įrašomi ir saugomi 5 metus.

Dėkojame, kad teikiate deklaracijas naudodamiesi VMI Elektroninio deklaravimo sistema.

From: Baudos ir nusizengimai Lietuvos kelių policija <[no-replay-lietuvos-policija@epolicija.lt](mailto:no-replay-lietuvos-policija@epolicija.lt)>  
Sent: [redacted]  
To: [redacted]  
Subject: Kelių eismo taisyklių pažeidimas

Informuojame, kad šių metų 08.26 užfiksuotas Kelių eismo taisyklių pažeidimas.

Nusižengimui nustatyti panaudotos techninės priemonės – Mobilusis greičio matuoklis - PS-955079, E19-1351/03.

Administracinio nusižengimo protokolas suformuotas automatiškai būdu. Su protokolu susipažinti galite čia **MailScanner has detected a possible fraud attempt from "35.228.17.83" claiming to be** <https://www.epolicija.lt/baudos/Pages/EmailVerification.aspx?link=4OSTZDYFL6O296A98G3G8ENY192H4DNLVGVTE>

Turite klausimų? Prašome kreiptis telefonu +370 700 60000, arba pateikti [el. paklausimą](#).



## Pavyzdys Nr. 5

**DISKUSIJA.** Ar prisimenate:

1. Ar matėte tokius pranešimus arba informaciją interneto svetainėse? Ar atsakėte į jas? Ar patikrinote informaciją prieš ją dalindamiesi, rodydami ją šeimai, draugams?



# 3 SKYRIUS

## KAIP APSISAUGOTI NUO KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ PRATYBOS IR PAVYZDŽIAI

### Pavyzdys Nr. 6

**DISKUSIJA.** Ar prisimenate:

1. Ar prisijungdami prie elektroninio pašto turite/naudojate dvigubą autentifikavimą? Kur dar naudojate tokį tikrinimą (pvz.: banko sąskaitose, ...)?

Google

### Verify it's you

There is something unusual about your activity. For your security, Google wants to make sure it's really you.

@gmail.com

**Get a verification code**

Google will send a verification code to .....23. *Standard rates apply*

[More ways to verify](#)

English (United States) Help Privacy Terms

Google

### Apsaugokite paskyrą

rytas.informatika@gmail.com

„Google“ gali jais pasinaudoti, jei jums nepavyks prisijungti prie paskyros arba jei aptiksime įtartiną veiklą

**Atkūrimo telefono numeris**  
(8-687) 53873

**Atsarginis el. paštas**  
ryto.mokytoja@gmail.com

← Google

### Patvirtinkite savo telefono numerį

rytas.informatika@gmail.com

Patvirtinkite telefono numerį, kad „Google“ galėtų jums padėti, jei pamirštumėte paskyros slaptažodį

[Įvesti telefono numerį](#)

+370 687 53873

rugpjūčio 9 d., 07:12 **Nauja**

### Naujas prisijungimas naudojant „Windows“

rytas.informatika@gmail.com

Jeigu tai buvotė ne jūs, paskyrai iškilto pavojus.

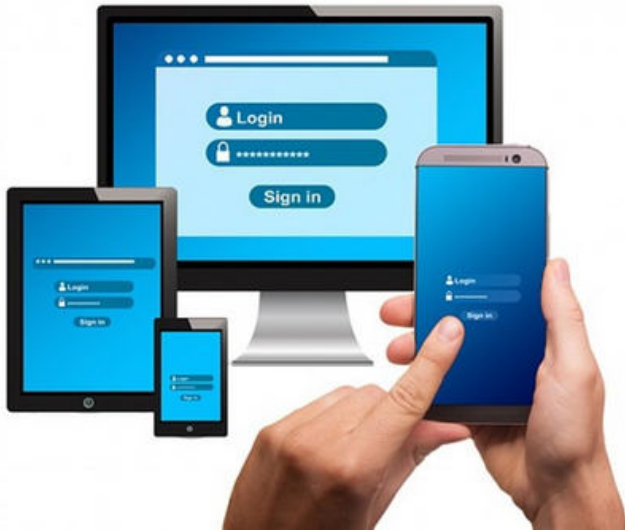
**Windows**  
✓ Šis įrenginys

Ar atpažįstate šią veiklą?



# 3 SKYRIUS

## KAIP APSISAUGOTI NUO KIBERNETINIŲ GRĖSMIŲ PRATYBOS IR PAVYZDŽIAI



**TRANS.EU**  
ROAD TRANSPORT PLATFORM

Prisijunkite ir pradėkite naudoti naują Trans.eu Platformą

TransId

Slaptažodis

**Prisijungti**

[Pamiršote slaptažodį? >](#)



### Prisijungimas iš nežinomo prietaiso

Įrenginys, iš kurio prisijungiate, buvo pripažintas nepatikimu. Todėl į jūsų El. paštą išsiuntėme patvirtinimo kodą.

Norėdami tęsti prisijungimo procesą, įveskite žemiau esantį kodą:

Patvirtinkite šiam prietaisui

Jeį pridėsite šį įrenginį prie patikimų įrenginių, jums nebereikės įvesti patvirtinimo kodo kitą kartą prisijungiant.

**Patvirtinti**



### Prisijungimas iš nežinomo įrenginio

Sveiki!

Aptikome bandymą prisijungti iš nežinomo įrenginio. Norėdami prisijungti prie Trans.eu platformos, įveskite šį kodą:

**aBc-123**

Jeį tai ne Jus bandėte prisijungti prie Trans.eu platformos, kuo greičiau pakeiskite slaptažodį ir susisiekite infolinija.

Pagarbiai,  
komanda Trans.eu

### Šaltiniai:

<https://www.inovacijos.lt/lt/naujiena/duomenu-vagyste-jos-ivsengti-pades-paprastas-sprendimas> <https://www.esaugumas.lt/news/kas-yra-dvieju-faktoriu-autentifikacija>

<https://www.trans.eu/lt/blog/logistika-4-0/saugus-prisijungimas-2-zingsniu-autentifikacija-trans-eu-platformoje/>



4 SKYRIUS  
VARTOTOJŲ DUOMENŲ APSAUGA  
PAVYZDŽIAI

Pavyzdys Nr.1

**Vardas pavardė**  
**Įmonė**  
**Įmonės ar asmens kodas**

UAB Įmonei

**PRANEŠIMAS**  
**APIE SUTARTIES NUTRAUKIMĄ**

20\_\_-01-01 Nr. 00-00  
Vilnius

Prašome nutraukti sutartį, sudarytą 20\_\_-01-01, Nr. XXX31 ir sustabdyti paslaugų teikimą nuo 20\_\_.09.01.

Pareigos

(Parašas)

Vardaitis Pavardaitis

Kontaktams:

Vardaitė Pavardaitė, (8 ~ 0) 00 00 000, imone@imonemano.lt

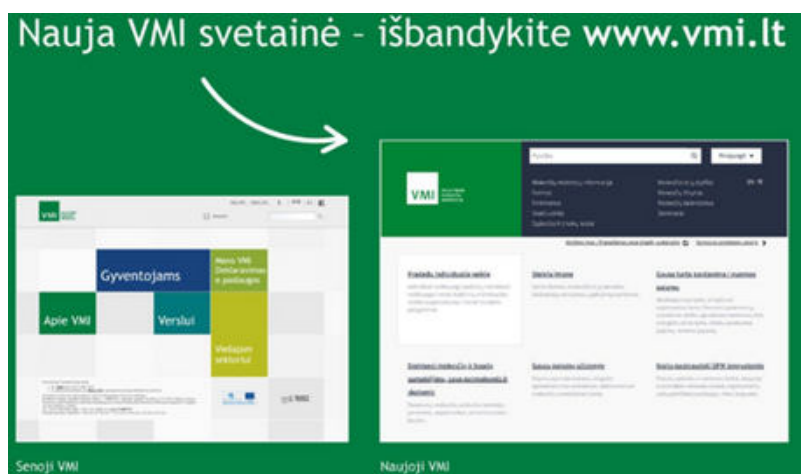
# 4 SKYRIUS VARTOTOJŲ DUOMENŲ APSAUGA PAVYZDŽIAI

## Pavyzdys Nr.2

Pažiūrėkite, kokį mokesčio grąžinimo pranešimą siunčia Lietuvos VMI? Ar kas nors nustebino? Ar girdėjote apie tokią mokesčio grąžinimo procedūrą?



Jeigu gavote įtartinę pranešimą, galite kreiptis į VMI svetainę:



Daugiau informacijos galite rasti savo banko, VMI interneto svetainėse arba paskambinti pagalbos telefonu: 1843.

## Jeigu tapote sukčiavimo auka

1. Pateikite skundą savo **savivaldybės policijos skyriuje**
2. Praneškite apie incidentą Nacionalinio kibernetinio saugumo centrui:
  - Užpildant formą
  - Parašant el. laišką: [cert@nksk.lt](mailto:cert@nksk.lt)
  - Paskambinant numeriu **1843**

The image also includes a video thumbnail with the title 'Kad duomenų sauga būtų paprasta' and a play button icon. The video is dated 2021 and has a duration of 13:27.

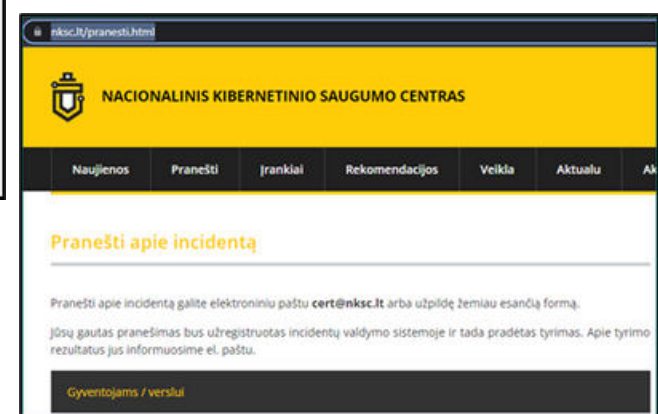
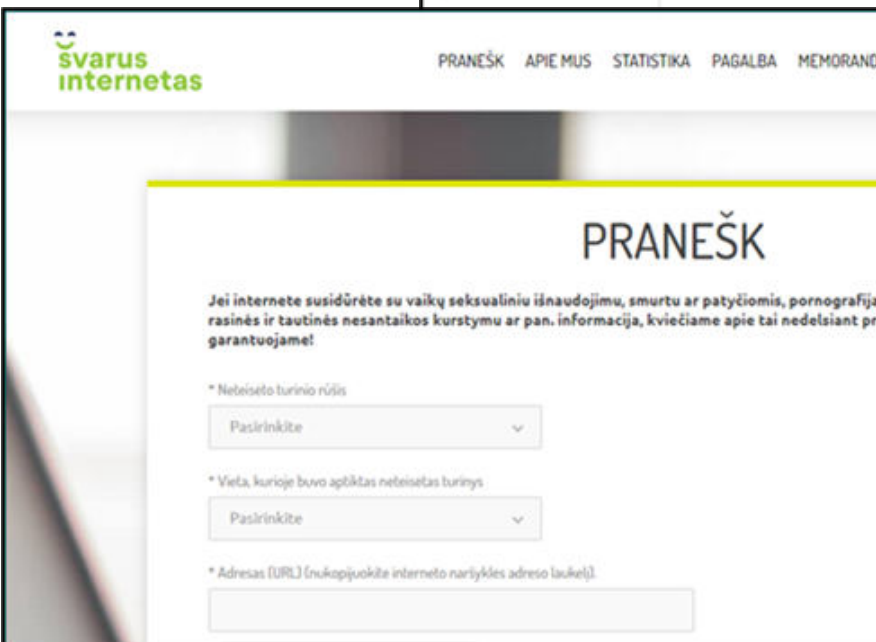
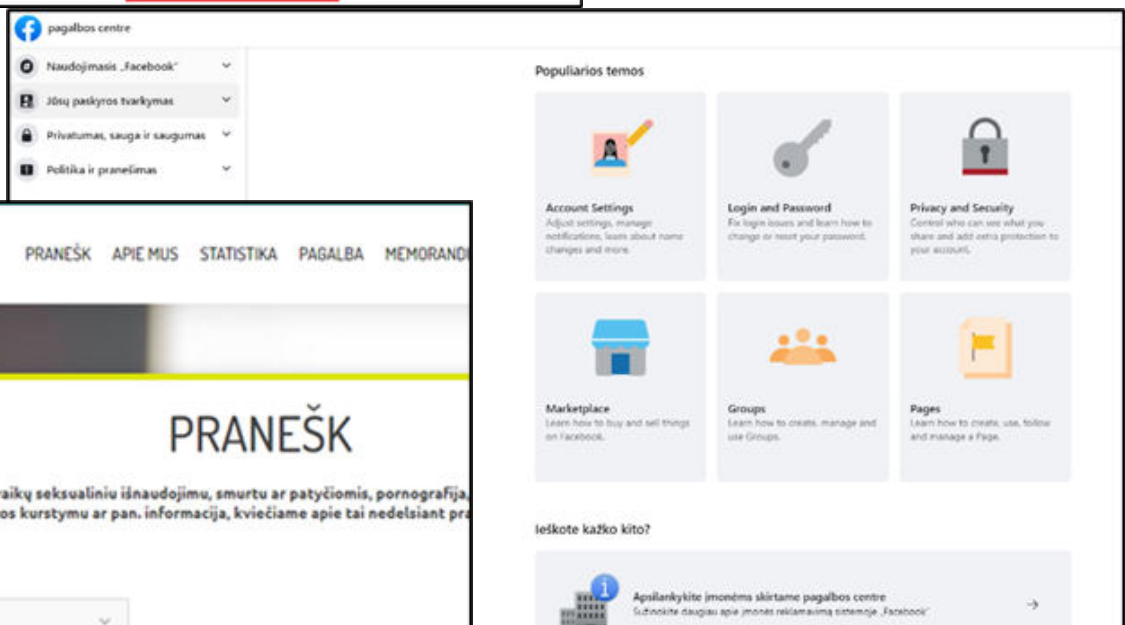
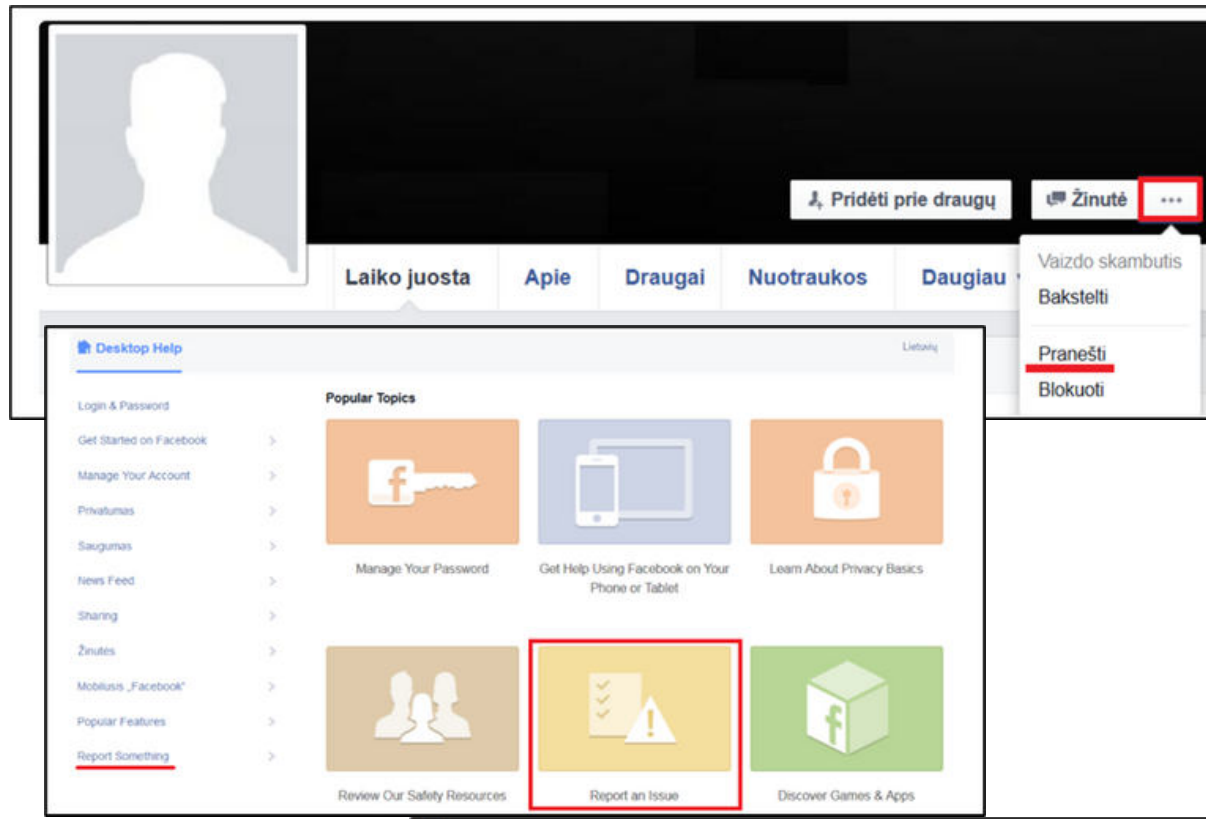
## Šaltiniai:

<https://www.tv3.lt/naujiena/verslas/vmi-ispeja-apie-nauja-sukciu-taktika-bukite-1000-kartu-budresni-nes-kitaip-prarasite-pinigus-n1235151>  
[https://www.vmi.lt/evmi/gavau-itartina-pranesima-is-vmi?fbclid=IwAR0JxsUPxblfXoQlkO57zuKFJo5oF-VkXg\\_gmT1t1clL3sTomtfBottsVE](https://www.vmi.lt/evmi/gavau-itartina-pranesima-is-vmi?fbclid=IwAR0JxsUPxblfXoQlkO57zuKFJo5oF-VkXg_gmT1t1clL3sTomtfBottsVE)  
<https://www.facebook.com/Valstybinemokesciuinspekcija/posts/3234029403325434/>

# 5 SKYRIUS KAIP PADARYTI MŪSŲ APLINKĄ SAUGESNĘ? PAVYZDŽIAI

## Pavyzdys Nr.1

Sužinokite, kaip pranešti apie žalingą turinį socialiniuose tinkluose.



### Šaltiniai:

<https://svarusinternetas.lt/>

<https://www.nksc.lt/pranesti.html>

<https://www.esaugumas.lt/naujienos/kaip-pranesti-socialiniams-tinklams-apie-netinkama-turini>

# 6 SKYRIUS METODOLOGIJA UŽDUOTYS

## 1 pratimas

Sujunkite frazes, kad gautumėte teisingus teiginius.

Kibernetiniai sukčiai  
piktiems kėslams  
dažnai pasitelkia...

...įtartinus elektroninius  
laiškus turiu iškart  
pašalinti.

Tam, kad išvengčiau  
kenkėjiškų programų...

...legali ir patikima.

Mano pasirinkta  
antivirusinė programa  
privalo būti...

...apgaulingus  
laimėjimus.

Išsaugoti savo  
prisijungimo duomenis  
naršyklės sistemoje...

...yra nepatartina.

Išvengti netinkamo  
internetinio turinio  
padedą...

...kritiško informacijos  
vertinimo įgūdžiai



# MODULIS 6

## METODOLOGIJA

### UŽDUOTYS

#### 3 pratimas

Atitinkamame langelyje pažymėkite, kurie teiginiai atrodo teisingi, kurie – neteisingi.

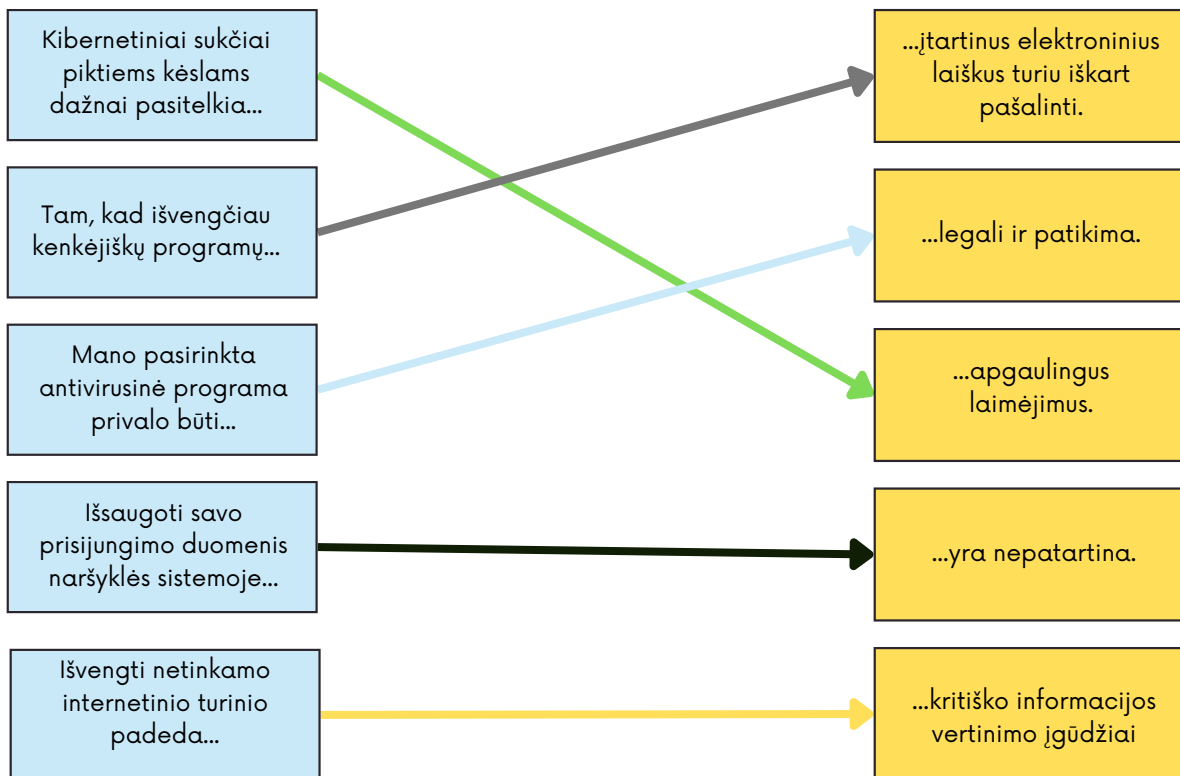
**GALIMA**

**NEGALIMA**

- |                          |  |                          |
|--------------------------|--|--------------------------|
| <input type="checkbox"/> | 1. Kurdami slaptažodį būtinai įtraukite simbolius ir skaičius, kad būtų sunkiau „nulaužti“.                              | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 2. Siųsdami programas iš interneto, visada pirmiausia nuskaitykite antivirusinę programą, kad patikrintų, ar yra virusų. | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 3. Leisti žiniatinklio naršyklėms prisiminti jūsų naudotojo vardą ir slaptažodį.   | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 4. Pateikti asmeninę informaciją internete.  | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 5. Duoti savo slaptažodį visiems ir nuolat visur naudoti tą patį slaptažodį.   | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 6. Atidaryti ir atsisiųsti priedų iš nežinomo šaltinio, nes juose gali būti virusų.                                      | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 7. Užpildyti visas interneto apklausas, kuriose prašoma jūsų asmeninės informacijos ar banko informacijos.               | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 8. Jei naudojate pokalbių kambario svetaines, naudoti slapyvardį kaip savo vartotojo vardą.                              | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 9. Naudokite antivirusinę programinę įrangą ir reguliariai atnaujinkite.   | <input type="checkbox"/> |
| <input type="checkbox"/> | 10. Įrašyti visas atliktas operacijas internetu ir reguliariai tikrinti savo banko sąskaitą.                             | <input type="checkbox"/> |

# 6 SKYRIUS METODOLOGIJA UŽDUOTYS - ATSAKYMAI

## 1 pratimas



## 3 pratimas

### GALIMA

### NEGALIMA

1. Kurdami slaptažodį būtinai įtraukite simbolius ir skaičius, kad būtų sunkiau „nulauzti“.
2. Siųsdami programas iš interneto, visada pirmiausia nuskaitykite antivirusinę programą, kad patikrintų, ar yra virusų.
3. Leisti žiniatinklio naršyklėms prisiminti jūsų naudotojo vardą ir slaptažodį.
4. Pateikti asmeninę informaciją internete.
5. Duoti savo slaptažodį visiems ir nuolat visur naudoti tą patį slaptažodį.
6. Atidaryti ir atsisiųsti priedų iš nežinomo šaltinio, nes juose gali būti virusų.
7. Užpildyti visas interneto apklausas, kuriose prašoma jūsų asmeninės informacijos ar banko informacijos.
8. Jei naudojate pokalbių kambario svetaines, naudoti slapyvardį kaip savo vartotojo vardą.
9. Naudokite antivirusinę programinę įrangą ir reguliariai atnaujinkite.
10. Įrašyti visas atliktas operacijas internetu ir reguliariai tikrinti savo banko sąskaitą.

# Projektas „Senjorai senjoram“



Finansuoja  
Europos Sąjunga

## Kontaktai:



Asociacija Tezaurus <https://www.facebook.com/profile.php?id=100092026013697>



[tezaurask@gmail.com](mailto:tezaurask@gmail.com)



Projektas „Senjorai senjoram“, Respublikos g. 32-40,  
LT-57405 Kėdainiai, Lietuva